
Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

III kwartał 2017 r.

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

III kwartał 2017 r.

Podsumowanie wyników ankiety

Kredyty dla przedsiębiorstw

Polityka kredytowa: brak zmian kryteriów, niewielkie zaostrzenie tylko w segmencie kredytów krótkoterminowych dla MSP; pojedyncze banki zaostrzyły warunki polityki kredytowej: skróciły maksymalny okres kredytowania; podwyższyły pozaodsetkowe koszty kredytu.

Popyt na kredyt: wzrost popytu.

Oczekiwania na III kwartał 2017 r.: pojedyncze banki przewidują złagodzenie polityki kredytowej w segmencie MSP; wzrost popytu.

W II kwartale 2017 r. po raz pierwszy od końca 2015 r. banki zaobserwowały wzrost popytu zgłaszany ze strony przedsiębiorstw. W opinii banków wynikało to głównie z większego zapotrzebowania na finansowanie inwestycji oraz zapasów i kapitału obrotowego.

Kredyty mieszkaniowe

Polityka kredytowa: nieznaczne zaostrzenie kryteriów; zmiana niektórych warunków udzielania kredytów: wzrost marż kredytowych dla kredytów obarczonych wyższym ryzykiem, spadek kosztów pozaodsetkowych kredytu.

Popyt na kredyt: wzrost popytu.

Oczekiwania na III kwartał 2017 r.: pojedyncze banki przewidują złagodzenie polityki kredytowej oraz oczekują niższego popytu.

W II kwartale 2017 r. banki zaostrzyły politykę kredytową po raz pierwszy od czterech kwartałów.

Kredyty konsumpcyjne

Polityka kredytowa: zaostrzenie kryteriów oraz niektórych warunków udzielania kredytów, tj. obniżenie maksymalnej kwoty kredytu.

Popyt na kredyt: niewielki wzrost popytu.

Oczekiwania na III kwartał 2017 r.: zaostrzenie polityki kredytowej, wzrost popytu.

W II kwartale 2017 r. banki kontynuowały zaostrzanie polityki kredytowej obserwowane od pięciu kwartałów.

Wstęp

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na przełomie czerwca i lipca 2017 r. wśród 27 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi około 89%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodyką, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

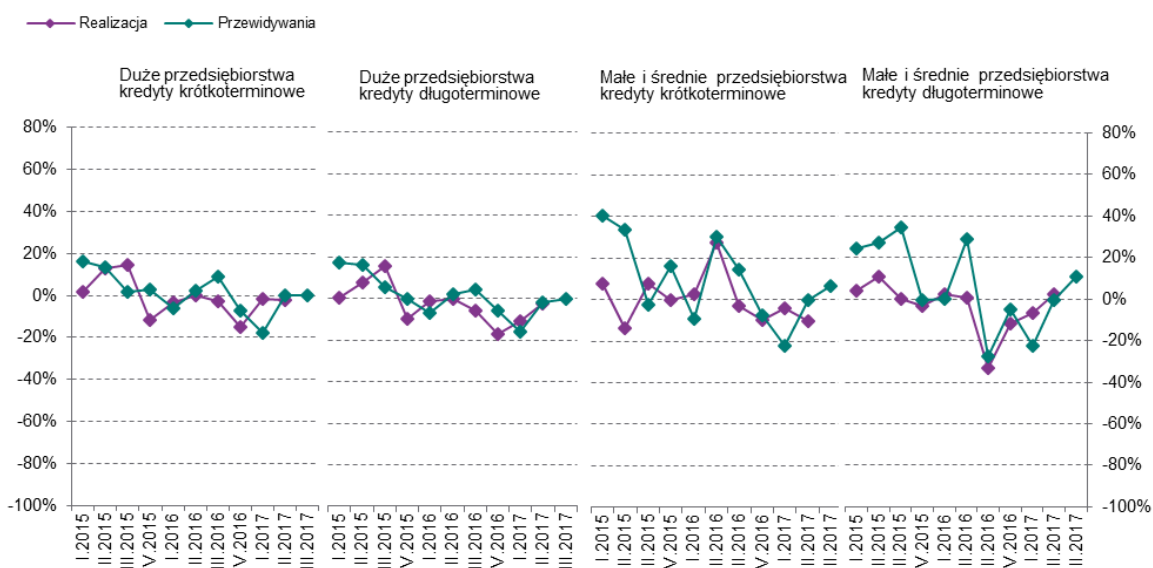
Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście liczby, oznaczające banki raportujące daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt, odnoszą się do procentu netto.

Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w II kwartale 2017 r., jak również przewidywania banków na III kwartał 2017 r.

Kredyty dla przedsiębiorstw

W II kwartale 2017 r. kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw nie zmieniły się istotnie (zob. wykres 1). Banki w niewielkim stopniu zaostrzyły jedynie kryteria udzielania kredytów krótkoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Wykres 1. Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

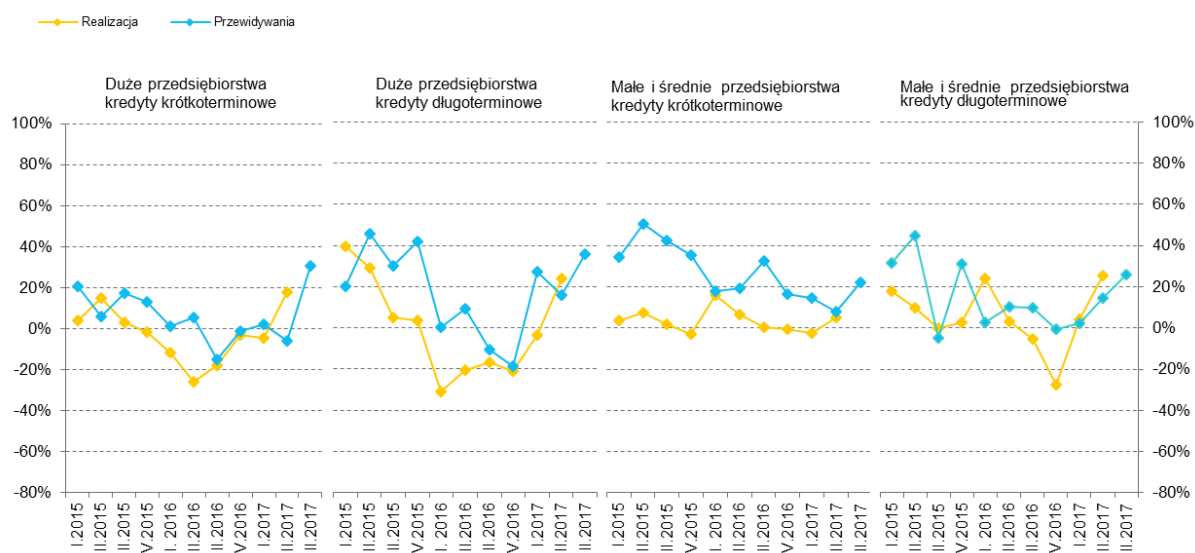
Uwaga: wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają procent netto. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostrzenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

Kolejny kwartał z rzędu ankietowane banki zaostrzyły niektóre warunki polityki kredytowej (zob. wykres 2). Pojedyncze banki skróciły maksymalny okres kredytowania oraz podwyższyły pozaodsetkowe koszty kredytu (procent netto odpowiednio około -5% i -4%). Pozostałe warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw nie zmieniły się istotnie.

Banki, które zaostrzyły politykę kredytową w II kwartale 2017 r., uzasadniały to głównie pogorszeniem jakości kredytów dla przedsiębiorstw oraz wzrostem ryzyka związanego z kredytowaniem podmiotów z niektórych branż (dystrybutorzy sprzętu IT) (procent netto odpowiednio około -41% oraz -26%, zob. wykres 3).

W II kwartale 2017 r. banki odczuły wzrost popytu zgłaszanego przez przedsiębiorstwa na kredyty, zwłaszcza na kredyty długoterminowe (zob. wykres 4).

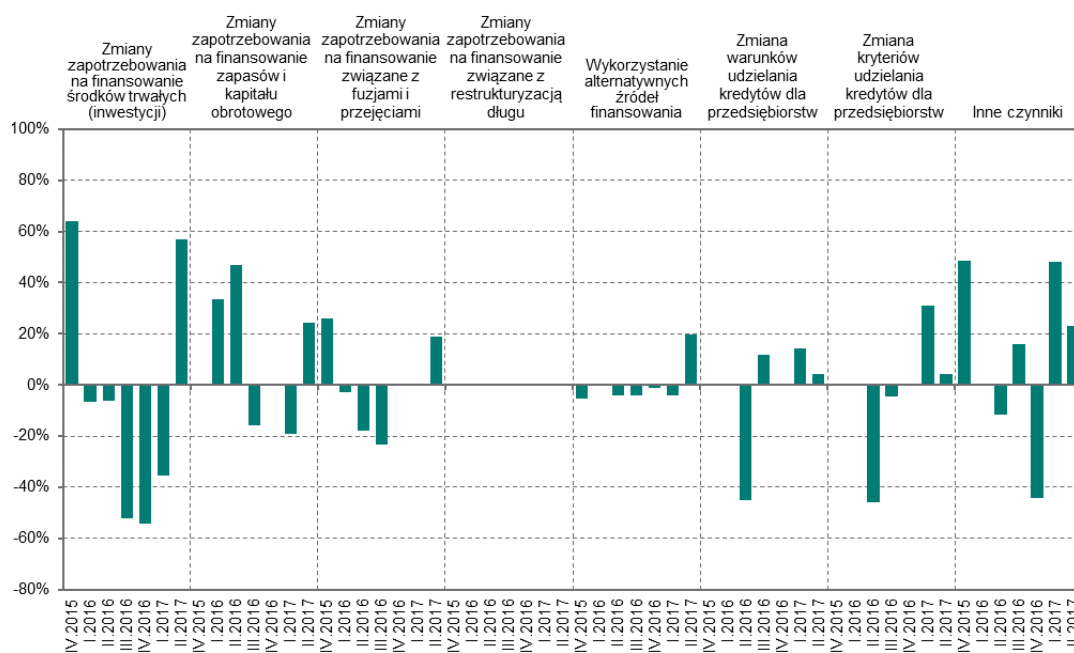
Wykres 4. Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Banki, które odczuły wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw, uzasadniały go głównie większym zapotrzebowaniem na finansowanie inwestycji przedsiębiorstw (procent netto około 57%) oraz wzrostem aktywności jednostek samorządu terytorialnego w związku z wykorzystaniem funduszy pomocowych (procent netto około 23%, zob. wykres 5). W opinii ankietowanych banków do wzrostu popytu zgłaszanego przez przedsiębiorstwa przyczyniło się również większe zapotrzebowanie na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego, finansowanie związane z fuzjami i przejęciami (procent netto odpowiednio około 24% oraz 19%) i mniejsze wykorzystanie alternatywnych źródeł finansowania.

Na III kwartał 2017 r. pojedyncze banki przewidują złagodzenie polityki kredytowej w segmencie kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw (zob. wykres 1). Jednocześnie oczekują wzrostu popytu, zwłaszcza w segmencie kredytów dla dużych przedsiębiorstw.

Wykres 5. Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

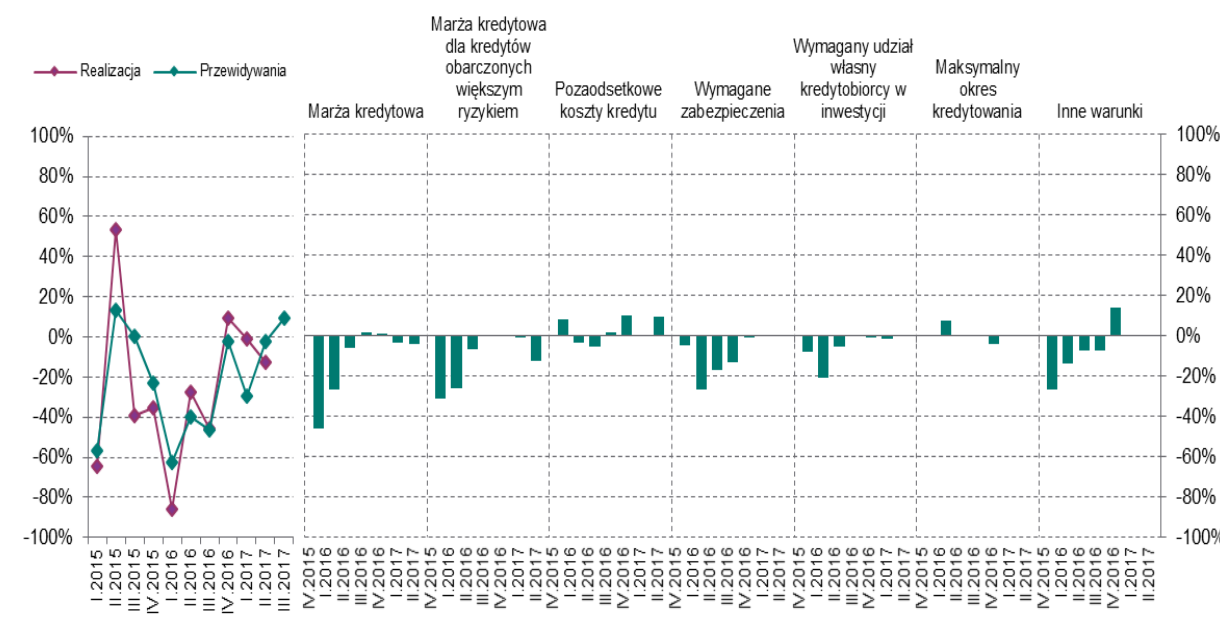
Kredyty dla gospodarstw domowych

Kredyty mieszkaniowe

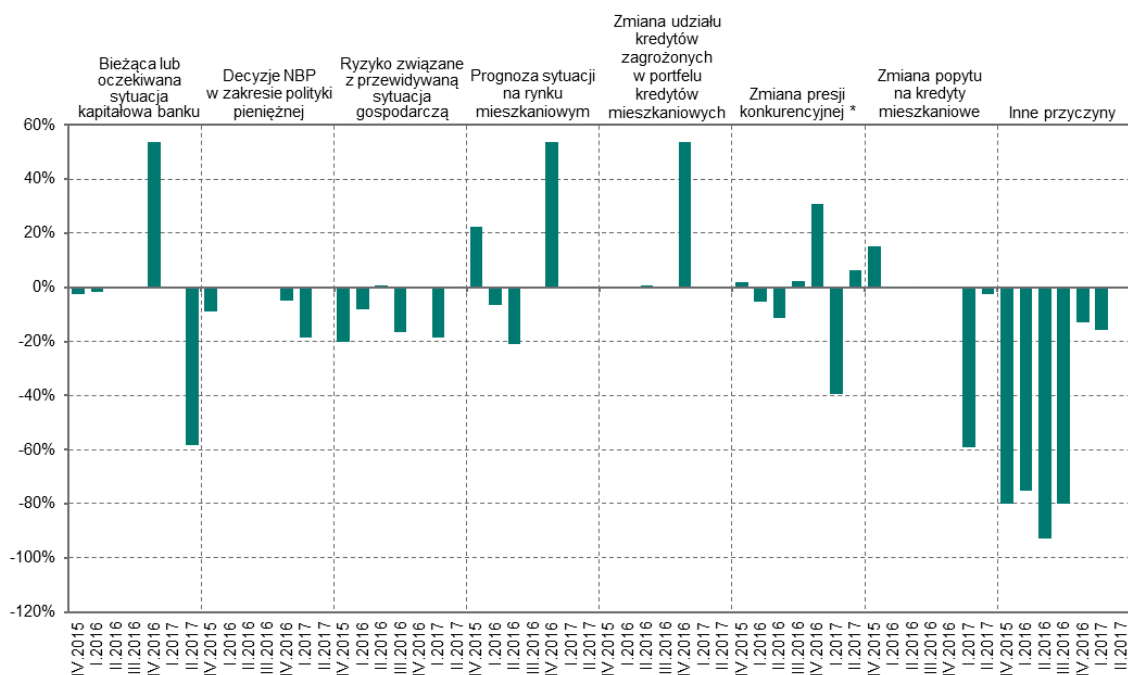
W II kwartale 2017 r. banki nieznacznie zastrzyły kryteria przyznawania kredytów mieszkaniowych (zob. wykres 6). Ponadto banki podniosły marże kredytowe dla kredytów obarczonych wyższym ryzykiem i obniżyły pozaodsetkowe koszty kredytu (procent netto odpowiednio około -13% oraz 10%, zob. wykres 6).

W opinii banków, które zmieniły politykę kredytową, do zaostrenia przyczyniła się przede wszystkim bieżąca i przewidywana sytuacja kapitałowa banku (procent netto około -59%, zob. wykres 7).

Wykres 6. Kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

Wykres 7. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty mieszkaniowe

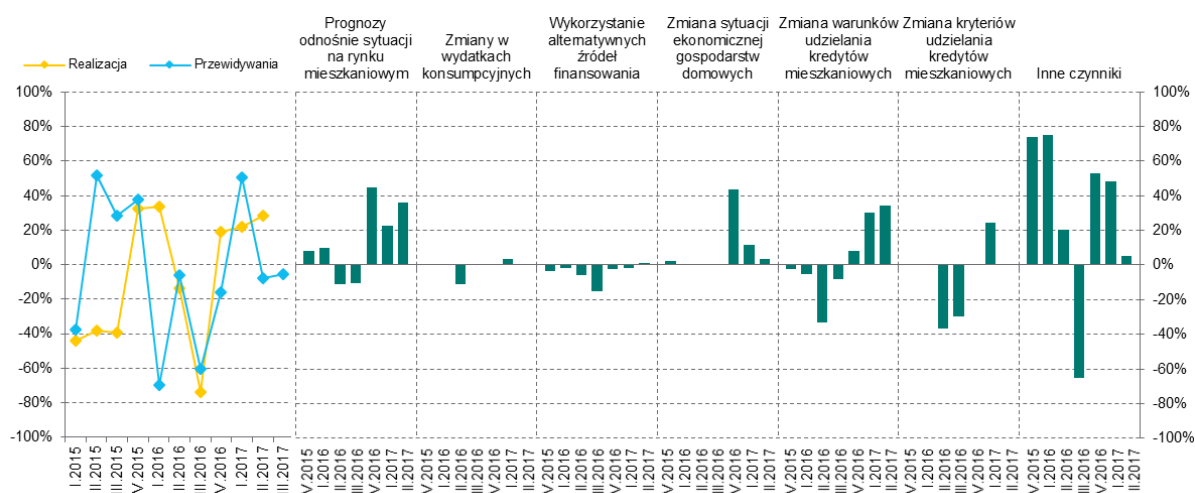
Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

W II kwartale 2017 r. banki odczuły wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe (procent netto około 29%, zob. wykres 8), co uzasadniały głównie prognozowaną sytuacją na rynku mieszkaniowym oraz złagodzeniem warunków udzielania kredytów mieszkaniowych (procent netto odpowiednio około 36% oraz 34%, zob. wykres 8).

Wykres 8. Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

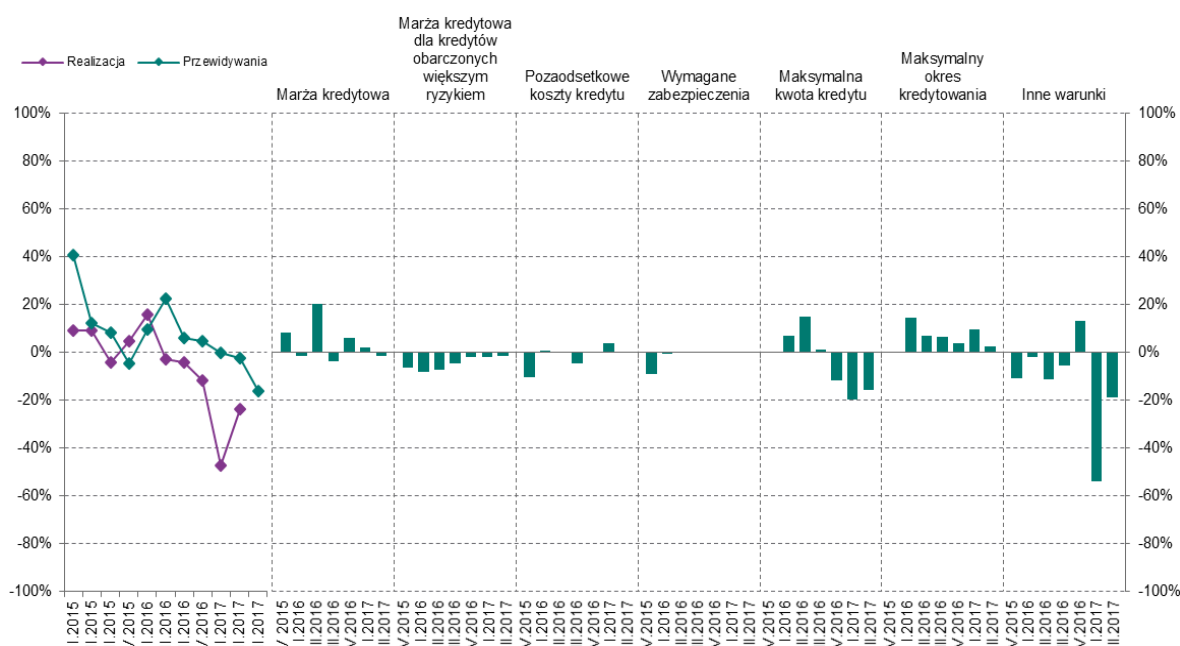
Na III kwartał 2017 r. pojedyncze banki przewidują złagodzenie polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych (procent netto około 9%, zob. wykres 6) oraz spadek popytu (procent netto około -6%, zob. wykres 8).

Kredyty konsumpcyjne

W II kwartale 2017 r. banki zaostrzyły kryteria udzielania kredytów konsumpcyjnych (procent netto około -24%, zob. wykres 9). W poprzedniej edycji ankiety banki deklarowały brak istotnych zmian w polityce kredytowej.

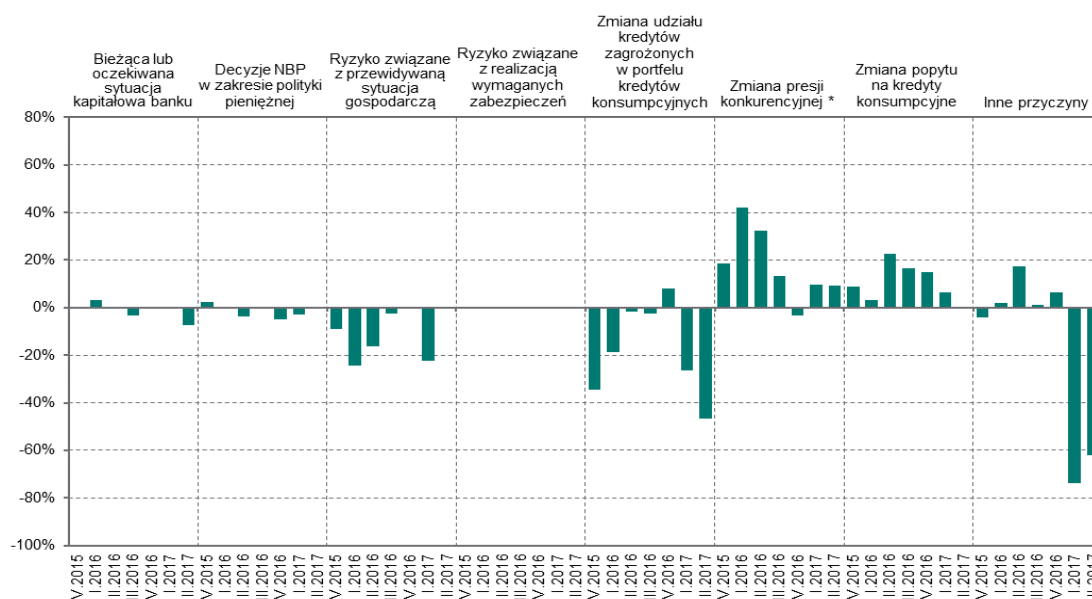
W II kwartale 2017 r. ankietowane banki zaostrzyły również część warunków udzielania kredytów. Banki zmniejszyły maksymalną kwotę kredytu (procent netto około -16%, zob. wykres 9). Ponadto niektóre banki ograniczyły dostęp do kredytów dla najbardziej ryzykownej populacji klientów lub wprowadziły bardziej konserwatywny punktu odcięcia w modelach scoringowych (procent netto około -19%). Pozostałe warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych nie zmieniły się istotnie.

Wykres 9. Kryteria i warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

W opinii banków, które zaostryły politykę kredytową w segmencie kredytów konsumpcyjnych, przyczyniły się do tego głównie czynniki nieuwzględnione w ankiecie, tj. kwestie regulacyjne oraz przegląd i racjonalizacja zasad oceny wniosków kredytowych (procent netto około -62%, zob. wykres 10). Wśród czynników regulacyjnych banki wymieniły realizację zaleceń pokontrolnych z inspekcji KNF w zakresie badania stabilności dochodów kredytobiorców i przyjmowanych kosztów utrzymania gospodarstwa domowego. Na zaostrzenie polityki kredytowej wpływ miało również pogorszenie jakości kredytów konsumpcyjnych w niektórych bankach (procent netto około -47%). W kierunku łagodzenia polityki kredytowej oddziaływała natomiast presja konkurencyjna, głównie ze strony innych banków.

Wykres 10. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

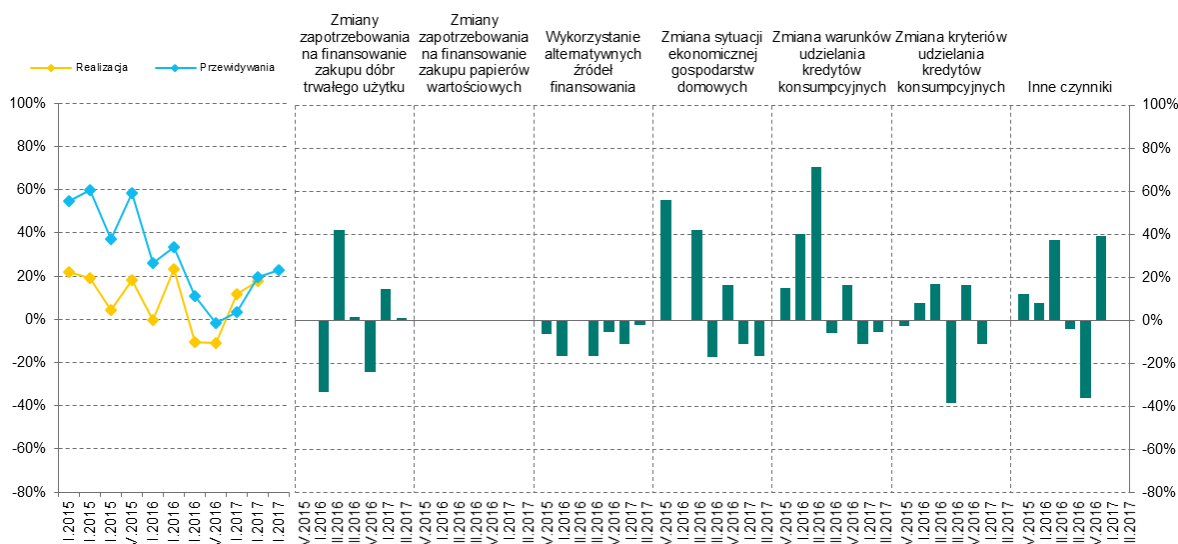
Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków i niebankowych instytucji finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

Według ankietowanych banków popyt na kredyty konsumpcyjne w II kwartale 2017 r. nieznacznie wzrósł (procent netto około 18%, zob. wykres 11).

Wykres 11. Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Na III kwartał 2017 r. banki przewidują dalsze zaostrzenie polityki kredytowej (procent netto -16%, zob. wykres 9) oraz oczekują wzrostu popytu (procent netto około 23%, zob. wykres 11).

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Ważenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 27 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1. Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności uwzględniona przy liczeniu wag

Nr. pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów.

Źródło: NBP

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankieta². Jeżeli bank w którymś z pytań wybrał opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2. Sposób liczenia procentu netto

Nr. pytań	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

www.nbp.pl

